

ŘECKO MEZI R. 1989 A 2009

OD EUFORIE DO KRIZE

EVROPEIZACE ŘECKA – EKONOMIKA A MODERNIZACE

Růst HDP: 60's: 7,5 % - 70's: 3 % - 80's: 1,5 %, 90's: 3,5 %

Inflace: 70's: 3,4 % - 80's: 18 % +++

Nezaměstnanost: 70's: 1-2 %, 80's: 8 % +++

Deficit veřejných financí / HDP : 60's: 19,3 % - 70's: 33,6 % - 80's: 64,0 %

Osvojení nových spotřebitelských vzorců – střední vrstvy – Athény a nefos – soukromá televize a video

Přeorientování mezinárodní hospodářské politiky: konec keynesiánství a nástup neoliberalismu (Reagan, Thatcherová)

První kroky nových technologií

Realizace stabilizačního programu za Kostase Simitise (1985-1987): cíl integrace Řecka do evropské hospodářské politiky / devalvace drachmy o 15 % X Sociální reakce

TICHÁ PROMĚNA ŘECKÉ EKONOMIKY A SPOLEČNOSTI

Řecko od svého založení do roku 1947 orientované na Velkou Británii / Od roku 1947 do roku 1974 na USA / Od roku 1978 na Evropu.

R. 1981: vstup do ES. Spojení s Evropou zaručovalo, že se Řecko neodkloní od liberálního parlamentarismu.

Michael Herzfeld: Řecko jako "kryptokolonie" / Řekové jsou Evropané, ale musí to neustále dokazovat

Radikální změna řecké ekonomiky: a) snížení váhy zemědělství a průmyslu / přeměna Řecka na zemi služeb b) otevření řeckého trhu globalizaci a mezinárodní konkurenci c) zrušení národní měny: drachmy

MODERNIZACE A DEMOGRAFICKÁ KRIZE

- Řecko pod vedením premiéra Kostase Simitise (1996-2004) koordinuje své kroky s evropskými modernisty Tony Blairem a Gerhardem Schroederem: Evropa: *The Third Way - Die Neue Mitte*.
- Vytváří se řecký příběh o extroverzi a modernizaci.

Počet obyvatel Řecka: v roce 1951 7,6 milionu, v roce 1961 8,3 milionu, v roce 2010 10,9 milionu.

V roce 2010 došlo k prvnímu absolutnímu poklesu počtu obyvatel Řecka.

V letech 1950 až 1980 připadalo na jednu ženu 2,2 až 2,4 dítěte.

Od roku 1990 připadá na jednu ženu 1,4 dítěte ---

Stárnutí populace a odliv mozků v krizovém desetiletí

PASOK NA CESTĚ K PORÁŽCE

- Papandreova vláda spoléhala na to, že řecká veřejnost bude považovat setrvaní strany PASOK u moci za „menší zlo“ než volební vítězství pravice nebo komunismu
- Morální poklesy politiků PASOK, zvláště samotného Papandrea, který navázal mimomanželský poměr s o 35 let mladší Dimitrou Liani
- 1988 – Papandreu se podrobil ve VB operaci srdce
- Rozsáhlá propagační kampaň opozice měla přesvědčit veřejnost že socialisté uvrhly zemi do hluboké hospodářské, sociální, politické i morální krize a že jejich představitelé jsou lidé zkorumpovaní, zištní a morálně narušení

PASOK A KORUPCE

- Největší ránu důvěryhodnosti socialistického režimu zasadila aféra, jejímž hlavním protagonistou byl Georgios Koskotas
- V rozhovoru poskytnutém americkému časopisu *Times* v březnu 1989 Koskotas prohlásil, že k osobnostem, které uplácel, patřil sám Andreas Papandreu
- Pravice označili socialistickou vládu za „škůdce Řecka“ a za „hrozbu demokracie“ a dožadovali se její neprodlené demise. K jejich volání se připojila řada osobnosti kulturního života
- Papandreu se snaží přejít do protiofenzivy

ŘECKÝ 1989: V ZAJETÍ OPAKOVANÝCH VOLEB

- Četné korupční skandály, nepřítel utěšený stav ekonomiky, nedostatek úspěchu při řešení „národních“ zahraničně-politických otázek i kontroverzní způsob života vůdce PASOK
- ND – 44,25% a 145 mandátů
- Papandreu ještě před rozpuštěním parlamentu nový volební zákon, který spočíval na principu jednoduchého poměrného zastoupení a odstraňoval dosavadní zvýhodňování nejsilnější politické strany
- PASOK – 39,15% a 125 poslaneckých mandátů
- Pravicový premiér Tzannis Tzannetakis a koalice s levicovou stranou Synaspiimos na tři měsíce
- Odstraničtění a demokratizace masových médií / spálení složek
- Bývalý premiér a jeho čtyři spolupracovníci byli zbaveni imunity
- Říjen 1989 – demise vlády

V ZAJETÍ OPAKOVANÝCH VOLEB

5. listopad 1989 – nové volby

ND 46,3% a 148 mandátů, PASOK 40,7% a 128 mandátů

Formování dočasné, tzv. „ekumenické“ politické vlády (PASOK, ND, Synaspismos) § Období GERONTOKRACIE

Duben 1990 – nové parlamentní volby, ND 46,9% a 150 mandátů. Řecké pravice se znovu otevřela cesta k mocenské hegemonii

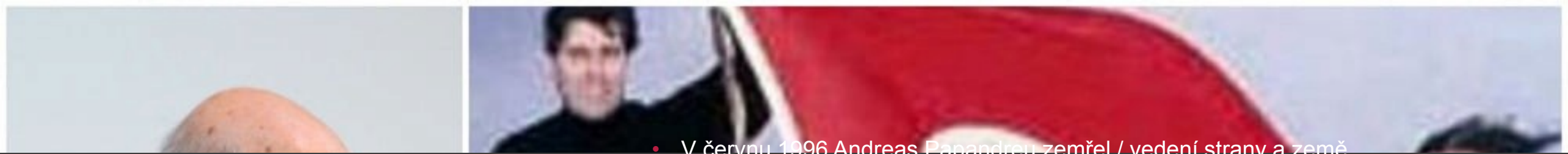
Mitsotakisova vláda nebyla nakonec úspěšná -> sympatie širokých vrstev obyvatelstva pro demokratický socialismus, pro PASOK i pro samotného Papandrea

MITSO TAKISŮV PÁD A PAPANDREŮV EPILOG / MAKEDONSKÁ OTÁZKA

- 10. říjen 1993 – předčasné parlamentní volby kvůli odchodu A. Samarase od ND (flash parties)
- PASOK 46,9% hlasů a 170 mandátů, ND 39,3% a 111
- Díky volebnímu spojení stran PASOK a Politické jaro, které disponovalo 181 poslaneckými hlasy, potřebnými pro zvolení hlavy státu, byl Konstantinos Stefanopoulos 8. března 1995 zvolen prezidentem Helénské republiky
- Řecká zahraniční politika se stala ještě aktivnější, energičtější a nacionalističtější, zejména ve vztahu k FYROM
- 16. prosince 1993 – VB, Fr, Něm, It, Dan, NL uznaly Makedonii pod názvem FYROM
- 16. února 1994 – uzavření hranic s FYROM - 31. března 1994 – manifestace v Soluni

CESTA K EURU POD VEDENÍM SIMITISE (1996–2004)

- V červnu 1996 Andreas Papandreu zemřel / vedení strany a země přešlo do rukou ekonoma Konstantina Simitise až do roku 2004. Jeho působení v řecké vládě bylo spojeno se snahou Athén dostat se do formující se eurozóny.
- V lednu 1996 krize okolo neobydlených ostrůvků IMIA
- Socialistická vláda zavedla nový úsporný a stabilizační program, avšak jeho výsledky nebyly až do konce 90. let příliš příznivé.
- Řecká ekonomika zůstávala i nadále závislá na příjmech z turistiky či lodní dopravy a také na subvencích ze strany Evropské unie. Mimořádně tíživým problémem se stal vysoký veřejný dluh. V polovině devadesátých let dosahoval již hodnoty 115 % HDP, tedy dvojnásobku limitu, který povolovala Maastrichtská smlouva.
- Další palčivý problém představovaly vysoké daňové úniky: kolem 4 miliard USD ročně.
- Amsterodamský summit v červnu 1997: Řecko nevyložit ze společné hospodářské a měnové unie, ale posunout jeho podmíněný vstup do unie až o dva roky později, tedy až na rok 2001

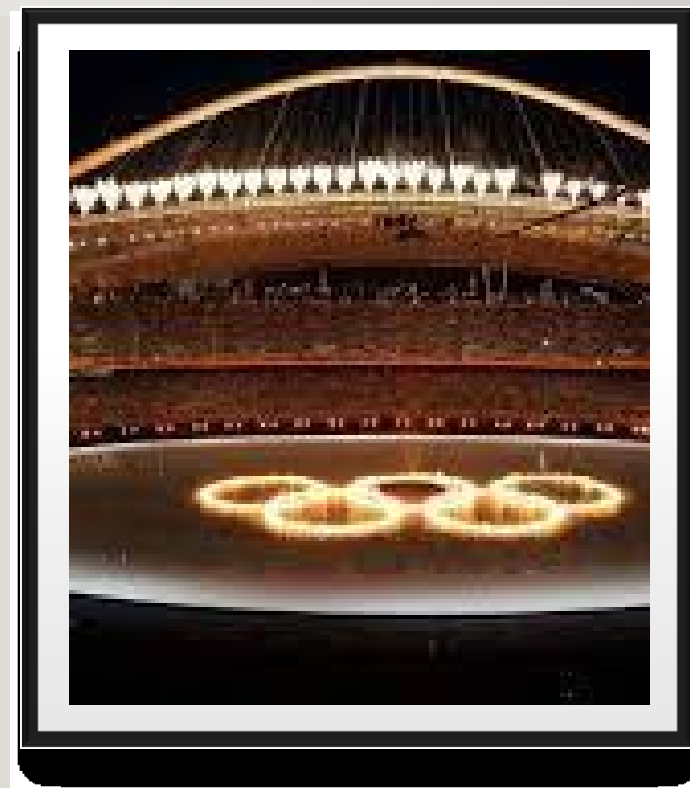
OSUDOVÝ VSTUP DO EUROZÓNY V TZV. DRUHÉ LINII

- Simitis se zaměřil především na zajištění vstupu Athén do nově vzniklé eurozóny v tzv. druhé linii a jeho kabinet prosadil nová opatření ke zlepšení ekonomických ukazatelů.
- 14. března 1998 přikročil Simitis k devalvaci drachmy o 14%. V následujících letech omezeny deficity řeckého rozpočtu, zatímco míra inflace postupně klesala z 14% (1993) na 3% v r. 2004. Dosažení těchto výsledků bylo pak zpochybněno, nicméně Evropská komise v červnu 2000 konstatovala, že Athény splnily požadována kritéria a tak Řecko mohlo od 1. ledna 2002 nahradit drachmu eurem.
- Přijetí eura zapůsobilo jako stimul pro zvýšení investic. Řada podniků, ale i stát, přijala možnost levných a víceméně neomezených půjček jako skutečnost, která měla stabilně doprovázet Řecko v následujících desetiletích.
- Výpůjční náklady veřejných financí se výrazně snížily, a zatímco v polovině devadesátých let představovaly 11,5 % HDP, o deset let později se pohybovaly okolo 5%. Roční růst HDP od r. 2001 do r. 2009 přesahoval 4%, byl tedy nejvyšší ze všech členských zemí eurozóny a dokonce dvakrát vyšší než průměrný růst celé eurozóny

EURO A VŠEOBECNÁ EUFORIE / OLYMPIJSKÉ HRY

- Řecko se po dvacetileté hospodářské stagnaci znovu dostalo na cestu ekonomického růstu / působilo dojmem dynamicky se rozvíjející postprůmyslové země, ve které sektor služeb produkoval asi 70% HDP a zaměstnával přes 60% pracujících Řeků.
- Tyto kladné stránky byly řeckou socialistickou vládou propagandisticky využity jako neměnné hodnoty, které navždy zařadily Řecko po bok vyspělých evropských zemí.
- Všeobecná euforie podpořená vidinou **pořádání letních olympijských her** v Athénách v r. 2004.
- růst HDP je tažen především spotřebou domácností a vládními výdaji. Málokdo řešil paradox, že v podmínkách levných půjček a ekonomického růstu, místo aby se veřejné dluhy snížily, nadále rostly. Produktivita země stagnovala, veřejný dluh se stabilizoval okolo 100%, zatímco obrovské daňové úniky pokračovaly i v době všeobecné prosperity

PŘEDKRIZOVÉ OBDOBÍ POD VEDENÍM ND (2004–2009)

- Přestože za strůjce prosperity a nově získaného sebevědomí byl považován Simitis, jeho strana PASOK poražena ve volbách 2004.
- Simitis byl považován za technokrata, který postrádal charisma a řečnické schopnosti Papandrea. Navíc nedokázal zkrotit ambice řady svých blízkých spolupracovníků, kteří se zapletli do různých korupčních skandálů. Proto nahrazen ve vedení PASOKu Jorgosem Papandreu.
- Volby v r. 2004 vyhrála ND pod vedením Kostase Karamanlise, synovce zakladatele této strany.
- V oblasti zahraniční politiky si Karamanlis počínal pragmaticky a byl zastáncem umírněné linie, ale ve vnitropolitických otázkách, zejména v oblasti veřejných financí, se choval velmi liknavě a nerozhodně. Za dobu pěti let své vlády (2004–2009) nedokázal zabránit dalšímu zhoršování veřejných financí.

ZTRACENÁ „PĚTILETKA“ (2004-2009)

- Karamanlisův kabinet nezabránil dalšímu nadbytečné rozšiřování řad zaměstnanců státního sektoru na základě klientelistických vazeb - v období 2005–2009 téměř zdvojnásobil příslušné výdaje státního rozpočtu.
- Nové korupční aféry.
- Řecko v r. 2007 zažilo jednu z největších katastrof ve své poválečné historii v podobě rozsáhlých požárů, při kterých zahynulo několik desítek lidí, další tisíce osob zůstaly bez střechy nad hlavou. Popelem lehlo přes 270 000 hektarů lesního porostu, mj. téměř pět milionů olivovníků a desítky tisíc hospodářských zvířat.

PROSINCOVÉ UDÁLOSTI A ZAČÁTEK KRIZE

- Konec vlády Karamanlisova kabinetu a blížící se krizové období předznamenala vzpoura řecké mládeže v prosinci r. 2008. Záminku dala vražda 16letého studenta Alexise Grigoropulose při nešťastné potyčce anarchistů s řeckou policií.
- Tato událost vedla k revoltě a k vyjádření nespokojenosti desítek tisíců mladých lidí, kteří byli nazváni „generací 700 eur“ podle výše platu nabízeného většině z nich.
- Během prosince 2008 bylo organizováno po celém Řecku několik obrovských demonstrací a dalších protestních akcí. V centru řecké metropole několik týdnů řadilo, za nečinného přehlížení řecké policie, několik stovek anarchistů.
- Prosincové události = vyvrcholením obecné nespokojenosti řecké společnosti. Kvůli rostoucím negativním následkům globalizace, hospodářské krizi, která zasáhla také Řecko, neschopnosti vlády kontrolovat obrovský deficit veřejných financí, vystoupil Karamanlis z politiky formou vyhlášení předčasných voleb, které se uskutečnily v říjnu 2009.

